

21. Yüzyıl Türkiye Enstitüsü

ÜÇE BÖLÜNEN AVRUPA BİRLİĞİ VE TÜRKİYE

Yazar: Sait Yılmaz

Giriş

Brüksel'de 09 Aralık 2011 tarihinde yapılan Avrupa Birliği Zirvesi sadece birlik için değil Türkiye için de çok önemli sonuçlar doğurdu. Zirve ile birlikte bir yandan Avrupa Birliği kendi içinde bir yol ayırımına gelmekte, diğer yandan Türkiye ile yolların artık tam üyelik kapsamında yürüyemeyeceği daha da berrak hale gelmektedir. Genel dünya konjonktürü içinde artık büyük güçler kendi işsizlik ve enflasyonunu başka ülkelere satma peşindedir, bunun da vasıtası para'dır. Bu paradigma 11 Eylül 2011 ile başladı ve yansımaları daha uzun süre devam edecektir. Irak savaşı ile ABD çatırdamış, küresel kriz Avrupa'yı da vurmuştur. Bugünkü küresel krizin arkasında büyük güçlerin karşılıklı hamleleri vardır. Avrupa Birliği bir yandan stratejik vizyon eksikliği yaşamaktadır. Türkiye'de garip bir AB algısı vardı şimdi bu yıkılmaktadır. Bu makalede konu ile ilgili olarak Türk-Alman Vakfı (TAVAK) Başkanı Faruk Şen, Kültür Üniversitesi'nden Dr. Can Baydarol ve Ajour'd'hui la Turquie gazetesinden Mirelle Sadege ile yaptığım söyleşide ortaya çıkan sonuçları sizlerle paylaşmak istiyorum.

Avrupa'daki Krizin Boyutları

Avrupa Birliği, 1991'de kabul edilen Maastricht Antlaşması ile ülkelerin paralarını kendi inisiyatiflerine göre devalüe edemeyeceğinin kararlaştırmıştı. Nürnberg Zirvesi ile de ülkelerin %3'den fazla bütçe açığı vermesi halinde yaptırımlara tabi olması kararlaştırılmıştı. Daha sonra Alman ekolüne uygun bir şekilde, özerk bir yapıda AB Merkez Bankası kuruldu ve Euro'nun federal bir Avrupa'nın parası olarak yaratıldı. Euro bölgesine giren ülkeler AAA kredi notuna kavuştuğundan %1 faiz ile borçlanma şansına sahip oldular. Bu yüzden ülkeler Euro bölgesine girmek için yarışmakta idi^[1]. Ancak öngörülen yapı ile AB'de ekonomileri birbirine benzemeyen ülkeler bir çatı altında toplanmış oldu. Temel mantığa göre herkes Alman ekonomisine dönüşecekti ama diğerleri Almanya'yı kendisine benzetmeye çalıştı. Geline aşamada para federalleşti ama yapı konfederal kaldı. Evin babası (Almanya) gerçekten çok kazandığı halde ailenin diğer üyelerine para yetiştiremedi.

Avrupa'daki kriz en çok Yunanistan ile gündeme geldi. İki önceki Yunan Başbakanı Karamanlis aniden hükümeti bıraktı ve Papaandreu ne olduğunu anlamadan kendini hükümette buldu. Yunanistan AB'ye girdiğinden beri Maastricht kriterlerine uygulamak yerine rüşvet dağıtmıştı ve mobil zeytin ağaçları ile AB'yi kandırarak tarım fonundan sürekli çok para (yaklaşık 108 milyar dolar) aldı. Yunanistan'da dört sektör öne çıkmıştır; (1) İstihdamın yarısı devlet memurudur, (2) Kısmi olarak deniz taşımacılığı sektörü, (3) Turizm fena değildir ve (4) AB'den sübvansiyon almak için pompalanan sektör. Avrupa'da Kuzey-Güney ya da Protestan-Katolik/Ortodoks ahlak çatışması ortaya çıktı. Yunanistan'da üretim olmadığı için 360 milyar Euro hibe olarak gelmeden ülkede bir şey değişmeyecektir. Yapılan kurtarma planı ile %174 olan kamu borçlanması %120'e çekilebilecektir.

Bu plana göre Yunanistan borçlarını ancak 46 yılda ödeyebilir. Yunan krizinden en çok etkilenenler Almanya ve Fransa oldu çünkü en fazla Yunan devlet tahvilini (92 milyar Euro) onlar almıştı. Ancak Almanya verdiği yardımla önce Yunanistan'ın Alman bankalarına borçlarını ödetince kabak Fransa'nın başına patladı.

İtalya'da da durum farklı değildir ama şansı Yunanistan'da olmayan üretim sektörünün olmasıdır. İtalya'nın 1.9 trilyon dolar borcu var ve 250 milyar Euro bu yıl ödemek zorundadır. Kredi notu düştüğü için borç bulmakta da zorlanmaktadır. Fransa'nın %84 kamu borcu var ve AAA'yı koruyamaması milli aşağılanma hissi yarattı. Son zirvede borçlanmayı AB Merkez Bankası üzerinden yaparak yükü biraz da Almanya'ya yıkmak istedi ama Almanya reddetti. Almanya, borsadaki alıcı kurumların vergilendirilmesini, böylece spekülasyonları frenlemeyi düşündü. Ancak İngiltere Başbakanı Cameron, bu spekülasyonların %60'ı Londra'da yaşadığından ve gitmeleri halinde İngiltere büyük bir gelir kaybına uğrayacağından masadan kaçtı.

AB şu anda mali kontrol sistemleri ve ekonominin nasıl yönetilmesi gerektiğini tartışıyor. Tek para için federatif bir yapı gerekli idi. Bu gerçek 9 Aralık 2011 Zirvesi'nde anlaşıldı. Federal Ekonomi Hükümeti kurulması düşünülüyordu ama bunu da İngiltere, İrlanda ve Lüksemburg gibi ülkeler kendi yasalarına uygun olmadığı gerekçesi ile kabul etmek istemediler. Almanya, Avrupa Komisyonu onayı olmadan kimse bütçe yapamaz kuralını getirdi. Kamu borçlarının ödenmesi 20 yıla yayıldı.

Üç Bölünen Avrupa

Avrupa Birliği 15 ülkeli iken bütçeye katkıları 100 milyar Euro idi, 27 ülke olduğunda ise 142 milyar Euro oldu yani yeni ülkeler çok fazla bir şey katmadı. Bunun karşılığında yeni üyeler AB'den alacakları fonlarda hayal kırıklığına uğradılar. AB Bütçesinin %30'unu Almanya (42 Milyar Euro) veriyor, karşılığında %14 alıyor, Fransa ise %14 verip, gene %14 alıyor. Geri verilen paraların çoğu Tarımsal Garanti Fonu'ndan toplam 5 milyon kişiye (AB nüfusunun %1'i) gitmektedir. Almanya, AB vasıtası ile kendine Doğu Avrupa'da Polonya'dan Bulgaristan'a Hinterland (Arka Bahçe) kurdu.

Avrupa Birliği'nde çıkarlar ve ilişkiler öyle çok iç içe geçmiş bir yapıdadır ki birliğin tamamen dağılması mümkün değildir. Ancak AB'nin de artık cazibesi kalmadı, hatta elinden gelse birkaç üyesini atmak isteyecektir. Bundan sonrasında AB üç boyutlu hale gelmektedir; (1) Güçlü Euro'nun olduğu 10 ülke, (2) Devalüe Edilebilen Euro ile 10 ülke ve (3) Euro içinde olamayan yani kendi milli paraları ile iç dengelerini korumaya çalışan 7 ülke. İngiltere artık merkezi kararlarda eskisi kadar söz sahibi olamayacaktır. Ancak bütün bunlar hem hukuki hem de yönetsel olarak kaos ortaya çıkaracak, demokrasi ve ulusal egemenlik konuları gündemde kalmaya devam edecektir.

Türkiye-AB İlişkilerinin Yeni Zemini

Eğer AB'ye geçtiğimiz yıllarda girmiş olsa idik 5 önemli alanda faydaları olacaktı. Bunlardan politik alanda AB'nin 5. büyük ülkesi olarak 29 oy hakkımız ve AB Parlamentosu'nda 74 parlamenterimiz olacaktı. İkinci olarak geçmişte Tarımsal Garanti Fonu'ndan yıllık verdiğimiz göre 7 milyar Euro fazla alacaktık. Ancak 2014'e kadar girse idik bu 2 milyar Euro olacaktı. Artık bu paradan pay alma şansımız da kalmadı. Bulgaristan'a bile para veremediler, Avrupa içinde TIR'larına serbestlik tanıyarak Türk lojistiğini baltalamaya çalıştılar. Üçüncü fayda alanı Avrupa'da çalışma imkânı olabilirdi. Ancak bu da görüldüğü gibi kolay değildi çünkü düzenlemeye göre 90 gün içinde hem iş hem ev bulmak gerekmektedir. AB'de zaten %30 işsiz varken bu kolay gözükmemektedir. Birçok ülkeye bu hak hemen verilmedi, tam üye olduktan çok sonra bu uygulama tanındı. Dördüncü fayda alanı Gümrük Birliği idi ve biz zaten 1 Aralık 1996'da girdik. Burada sattığımızdan fazla mal aldığımız için zaten 200 milyar Euro zarardayız. Gümrük Birliği'ne girerek elimizdeki en önemli kozu baştan verdik, çıkmak için artık çok geç çünkü çok iç içe girmiş ilişkiler vardır. Son olarak Savunma alanında AB üyesi olmadan AGSP'ye 6.000 asker tahsis ettik ama bizi karar mekanizmasında "AB üyesi değilsiniz" diye söz hakkı verilmedi.

AB ve Fransa-Türkiye İlişkileri

Burada bir paragrafta Türk-Fransız ilişkilerine özellikle Ermeni yasa tasarısı ile gelişmelere açmak gereklidir. Sarkozy, 2001 yılında Ermenilere söz verdiği gibi Ermeni yasa tasarısını gündeme getirmiş ama Türkiye'ye de özel elçisini göndererek "merak etmeyin, ölü doğacak" demişti. Türkiye, bu yüzden o dönemde çok fazla tepki göstermedi. Ancak 2012 seçimleri öncesi Sarkozy, yeni tasarımı Sosyalistlerin kozu olmaktan çıkarmak için kendisi gündeme aldı. Aslında Fransız kamuoyu bu tasarıya çok ilgi göstermedi. Fransız tarihçilerde itiraz etmeye başladı. Fransa, Sarkozy ile en karanlık dönemlerinden birini yaşamaktadır. Fransa'da 500 bin oya sahip Ermeniler çok güçlü bir organize güce sahiptir[2]. Türkiye aleyhine militan gibi çalışmaktadırlar. Sadece tanınma değil bunun araksından tazminat talepleri de gelebilir. Küreselleşmenin bugün bu kadar yoğun olduğu bir dünyada Fransa'ya ekonomik yaptırımlar uygulamak çok etkili olmayacaktır. Ekonomik bağları da koparmak pek akıllıca değildir. Bu arada iki ülkenin de kamuoyları nezdinde imajı zarar görmektedir.

Aslında Fransa'nın kararı Türkiye'ye karşı alınmış bir karar değildir. BM 1948 soykırım Sözleşmesi geriye dönük işlememektedir. Hâlbuki Fransa'nın 1961 Cezayir katliamı bu kapsamdadır. Türkiye, bu konuya çok fazla müdahil olmamalı zaten bu yasanın uygulanması da mümkün değildir. Ermeni soykırım yasa tasarısı ile ilgili olarak Fransa'ya tepkimiz gerçekçi değil, daha çok kendi kamuoyumuza yöneliktir. Türkiye'nin yapması gereken soğukkanlılıkla gerçekçi bir strateji izlemektir. Yani bu tür tasarıların oylanması zamanı değil uzun vadeli bir strateji ile en azından 2 yıl sonra bu konunun daha ciddi bir şekilde gündeme gelmesine hazırlanılmalıdır. Güney Kıbrıs Yönetimi'nin dönem başkanlığına Türkiye'nin protestosu ve AB ile bağları koparma açıklaması Avrupa'da aşırı bir tepki olarak görülmektedir. Türkiye'nin ortaya koyduğu zaten AB ile ilişkiler askıda olduğundan bir şey değişmeyecektir. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin dönem başkanı olması küçük bir ülke olduğundan AB içinde etkili değildir. Dönem başkanlığı Almanya ve Fransa gibi motor ülkeler söz konusu olduğunda önemli olabilir. Rum Kesimi'nin Türkiye'ye zarar verebilecek bir konumu yoktur. Ancak Türkiye'nin tehdidi AB içindeki imajına daha da zarar verebilir.

Sonuç; Türkiye için Avrupa hayali bitmiştir..

Türk halkı artık Avrupa Birliğinden önemli ölçüde soğumuştur. Yapılan anketlere göre artık Türk halkının %34'ü AB'ye olumlu bakıyor. Şu an üyelik defteri hem AB hem de Türkiye tarafından fiiline kapatılmıştır. AB 2014 Bütçesi'nde Türkiye'nin tam üyeliği ile ilgili herhangi bir para olmadığına göre üyelik en erken 2021'de söz konusu olabilir. Bu üyeliğin olmasında bütçenin %30'unu veren Almanya en önemli söz sahibidir. AB'ye artık sadece Hırvatistan girebilir, Türkiye-Rusya-Ukrayna ayrı bir paket olarak düşünülmektedir. Türkiye'nin Batılı olması için AB'ye girmesine de gerek yoktur. AB ülkelerindeki örneğin azınlık hakları zaten hiç iyi durumda değildir. Türk ekonomisi de sanıldığı kadar sağlam değildir. 2000 yılına kadar Türk ekonomisi vardı şimdi Türkiye'deki ekonomi var. Yani 2000 yılı öncesi milli bir ekonomi söz konusu idi şimdi Türkiye'deki ekonomi yabancıların elindedir. Kemal Derviş ile birlikte ekonomi yabancıların kontrolüne geçmiştir. İhracatın çoğunu Türkiye'deki yabancı şirketler yapmakta, bankaların %60'ı, borsanın %70'i yabancıların elinde bulunmaktadır. Öte yandan yakında Yunanistan ve diğer Balkan ülkelerinden işsizler Türkiye'ye gelebilir.

* İstanbul Aydın Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Öğretim Üyesi, saityilmaz@aydin.edu.tr

[1] Örneğin Türkiye şu anda BBA kredi notuna sahip olduğundan %7.5 ile borçlanmaktadır.

[2] Fransa'da 180 bin civarında Türk var.

<http://www.21yyte.org/> adresinden 20.05.2013 16:56 tarihinde indirilmiştir